

Introductie proefflessen Grip op lezen

Grip op lezen is een nieuwe methode voor begrijpend en studerend lezen voor groep 4 tot en met 8 van het basisonderwijs. De methode staat boordevol spannende, grappige en informatieve teksten die kinderen boeien en hun aandacht vasthouden. Bovendien is *Grip op lezen* een compacte en gebruiksvriendelijke methode op basis van de 7 evidence-based leesstrategieën. Met 1 les in de week wordt aan alle eisen voldaan die gesteld worden aan begrijpend en studerend lezen.

Probeer 1 of 2 lessen uit en ervaar zelf hoe de methode *Grip op lezen* werkt. De eerste les is een instructieles en de tweede les een les zelfstandig werken met hetzelfde lesdoel.

De leerkracht

Voor de leerkracht is de handleiding uitgangspunt. Bekijk de volgende zaken:

- Het **leerlingmateriaal** staat op ware grootte afgebeeld.
- De **doelen** en de **strategie** van deze les staan bovenaan de pagina.

Onderaan de pagina staan de **activiteiten** beschreven die horen bij deze les. Bovenaan elk kadertje staat een tijdsindicatie voor de activiteit vermeld.

- De gele kadertjes duiden op leerkrachtgebonden activiteiten.
- De blauwe kadertjes duiden op activiteiten die de kinderen zelfstandig uitvoeren.
- De witte kadertjes verwijzen naar activiteiten voor of na de les.
- Aan de handleiding hebben we de zogenaamde **spiekbriefjes** toegevoegd. Het is leerlingmateriaal dat de kinderen houvast biedt bij het werken met de leesstrategieën van *Grip op lezen*. De spiekbriefjes staan achterin elk werkboek en kunnen ten allen tijden geraadpleegd worden.

Elke les duurt 45 minuten. Een proefles kan wat meer tijd vragen omdat de structuur en de werkwijze voor u en de kinderen niet bekend is.

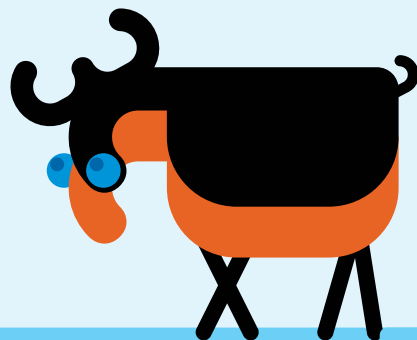
De kinderen

Voor de kinderen is het leesboek met de daarbij horende opdrachten uit het werkboek uitgangspunt. Bekijk de volgende zaken:

- Bovenaan de pagina's uit het werkboek staan de **doelen** van de les beschreven.
- Aan het eind van de les staat een kader met uitleg van **moeilijke woorden** en uitleg van **begrippen**.
- Elke les eindigt met een **reflectieopdracht** en een 1 of meerdere extra opdrachten.
- Wijs de kinderen op de **spiekbriefjes** (les 2). Deze bieden houvast bij het toepassen van de strategieën.

Wij hopen dat elke leerkracht zelfs bij de proefles het gemak ervaart van deze compacte methode en dat de kinderen spelenderwijs Grip op teksten krijgen. Veel succes met de proefflessen.

Het team van Grip op lezen.

Meer weten: www.gripoplezen.nl

Spiekbrieftjes

DOEL BEPALEN: Waarom lees ik de tekst?

Ik heb een leesdoel:

- Ik zoek informatie.
 - Ik wil lezen voor mijn plezier.
 - Ik wil weten hoe ik iets moet doen.
- Ik heb verschillende teksten gevonden.
- Ik bekijk alle teksten eerst globaal.
 - Ik kies één tekst die ik precies lees.

Is dit de juiste tekst?

Ja, dan heb ik mijn doel bereikt.

Nee, dan kies ik een andere tekst.

1. Waar wil ik naar toe op vakantie?

2. Ik lees beide gidsen eerst globaal. Ik kies waar ik naar toe wil!

3. De gids over dat land lees ik precies

VOORKENNIS OPHALEN: Wat weet ik al over het onderwerp?

Wat ik al weet, zet ik in een woordweb of een schema.
Na het lezen kan ik het woordweb of het schema uitbreiden.

Voor het lezen			Na het lezen		
Fijn vakantie-land	Frankrijk Spanje		Fijn vakantie-land	Frankrijk Spanje	
in de winter			in de winter	x	
in de zomer	x	x	in de zomer	x	x

VOORSPELLEN: Waar gaat de tekst over?

Ik heb een vraag. Ik zoek een geschikte tekst die mijn vraag beantwoordt.

Eerst bekijk ik een tekst globaal. Ik kijk naar de illustraties, de titels, de vorm, de bron en opvallende woorden.

Ik voorspel welke tekst het beste lijkt, die lees ik precies.

Ik wil een camping waar een zwembad bij is. Ik kijk naar de foto's. Daar zie ik kinderen spelen in een zwembad. Die camping lijkt geschikt. Ik ga precies lezen.

HERSTELLEN: Wat doe ik als ik het niet meer snap?

Ik lees terug en verder. Ik zoek de betekenis in de context.

Ik zoek naar woorden die hetzelfde betekenen.

Ik zoek naar woorden die het tegenovergestelde betekenen.

enerverend

context:

Het was enerverend. We hebben ons geen moment verveeld.

dezelfde betekenis: Het was een enerverende vakantie. Het was spannend van de eerste tot de laatste dag.

tegengestelde betekenis:

Deze vakantie was enerverend. Gelukkig niet zo saai als vorig jaar.

Vind ik de betekenis niet in de tekst, dan zoek ik in een woordenboek.

Hulpmiddel

Dit zijn de spiekbrieftjes die horen bij groep 7. Ze dienen als geheugensteuntje. De kinderen vinden ze achterin hun werkboek. Er wordt tijdens de les vaak verwezen naar de spiekbrieftjes. Stimuleer het gebruik ervan. Het is goed als kinderen niet gaan raden, maar bij twijfel even teruggrijpen naar een spiekbrieftje en lezen hoe het ook al weer zit.

Deze spiekbrieftjes zijn ook te vinden op het digibord.

Vragen stellen: Welke vragen zie ik in de tekst?

Veel teksten zijn opgedeeld in stukjes. Elk stukje geeft antwoord op een WH-vraag. Zo krijgt een tekst structuur. Je begrijpt een tekst dan beter.

Signaalwoorden wijzen op verbanden in een tekst.

wie → Wij gaan elk jaar op vakantie. Papa, mama, Sophie en ik.

wat → Het is altijd spannend om iets te bedenken. Iets dat iedereen leuk vindt. Iets dat niet te duur is. Iets waar we allemaal enthousiast voor worden.
Dit jaar willen we in 1 dag naar Frankrijk rijden of in 2 dagen naar Spanje. We willen graag lekker weer en een mooie camping. Bovendien houden papa en mama van kleine restaurantjes.

wanneer → We vertrekken altijd na mijn verjaardag. Na 23 juli dus.

waar → Dit jaar wordt het een camping in Frankrijk, in de buurt van Parijs of in Spanje, vlakbij Barcelona.

hoe → We kiezen onze bestemming met behulp van reisgidsen. Stapels liggen er dan op de eettafel. We bekijken plaatjes. We lezen wat er allemaal te doen is op de camping. We kijken of er steden in de buurt zijn, want dat vinden papa en mama leuk.

waarom → Samen kiezen zorgt voor blije gezichten. Aan iedereen wordt gedacht. Dan is de vakantie voor iedereen fijn!

signaalwoord van doel en middel

signaalwoord van oorzaak en gevolg

Visualiseren: Welk plaatje past bij de tekst?

Ik zie plaatjes of een schema voor me als ik lees. Die plaatjes veranderen tijdens het lezen. Ze helpen om verbanden in een tekst te zien. Soms is dat plaatje een Venn-diagram.

Samenvatten: Hoe vat ik de tekst samen?

Ik maak aantekeningen van de belangrijkste dingen in een tekst. Ik weet ook hoe ik die in een agenda moet noteren.

Opzoekvaardigheden

Ik weet hoe ik moet zoeken op internet:

Ik typ de juiste zoekterm of het juiste trefwoord in. Ook in een inhoudsopgave of een trefwoordenregister gebruik ik die zoektermen en trefwoorden.

Informatie en meningen vergelijken

In teksten lees ik feiten en meningen.

Feiten horen betrouwbaar te zijn, meningen kunnen verschillen.

Daarom vergelijk ik de bron van de teksten met elkaar. Zo beoordeel ik welke tekst het meest geschikt en betrouwbaar is.

Lesdoelen

- De kinderen kunnen aantekeningen maken van belangrijke dingen tijdens het lezen.
- De kinderen kunnen relevante informatie uit de tekst op de juiste wijze in een agenda noteren.

BLOK 4 • LES 3 • WIJ ZIJN ALLEMAAL 10

1

EEN WEEKEND VAN ...

Daniek (10), Breda

Wat ga je dit weekend doen?

Ik moet trainen en we hebben een wedstrijd. Ik zit op korfbal. Echt een gave sport!

Hoe ziet je zaterdag eruit?

Ik sta om 8 uur op en laat Balou, onze hond, uit. Dat doe ik in het weekend. Dat hebben we zo afgesproken. Om 10 uur heb ik training. Tot half 12. Vandaag trainen we in het bos. Dat is heel zwaar, maar dat vind ik juist leuk! 's Middags ga ik met mama naar de markt in Breda. We doen boodschappen en ik heb een nieuwe broek nodig. 's Avonds kijken we televisie of een film.

En de zondag. Hoe ziet die eruit?

Op zondag heb ik een wedstrijd. Morgen in Breda. Dus slaap ik lekker uit tot half 9. Normaal moet ik op zondag al om half 8 op. 's Middags gaan we meestal met z'n allen wandelen en picknicken. Tenminste, als het dan goed weer is!

46

2

EEN SCHOOLDAG VAN ...

Zuberi (10), Kameroen

Ik sta elke dag om 6 uur op. Oma maakt koffie. Niet iedereen kan dat betalen, want koffie is duur.

Om 7 uur ga ik naar school. Ik moet drie kilometer lopen. Toch heb ik dat ervoor over.

Onze school is gratis. Wel moeten alle kinderen twee keer per jaar spullen aan school geven: papier voor examens, wc-papier, doekjes om te poetsen of een bezem.

Vandaag krijgen we om half 9 huishoudkunde. Om 10 uur hebben we natuurkunde en technologie en om 11 uur talen. Op dinsdag en donderdag is dat altijd Frans, de rest van de week Engels. Om 12 uur eten we op school. We krijgen rijst en bonen. Daar krijg ik vaak buikpijn van! Toch eet ik het op, anders krijg ik helemaal niks.

's Middags heb ik vrij. Ik ga naar huis en maak meteen mijn huiswerk, zodat ik daarna voor mijn zusjes kan zorgen en mijn moeder kan helpen op het land.

Vóór de les

- 1 Laat zwakkere lezers de teksten van deze les vast beluisteren met behulp van de audio-versie. Laat ze meelesen met de voorgelezen teksten in het leesboek.

Start van de les

10

- 1 Vraag een kind wat er vandaag in zijn agenda staat. Bij wie staat er iets anders? Wat schrijf je eigenlijk in een agenda? Waarom is een agenda handig? (Je houdt overzicht van wat je die week moet doen aan huiswerk. Of je weet wanneer de sportdag of het schoolreisje is omdat je het eerder opgeschreven hebt.)
- 2 Maak duidelijk dat het overzicht in een agenda of op een kalender een soort samenvatting is (van wat nog moet gebeuren). In deze les ga je oefenen met de strategie 'Samenvatten'.
- 3 Leg de strategie van deze les uit:
Als je een tekst goed hebt gelezen, begrijp je wat er staat. Je kunt de tekst dan in je eigen woorden navertellen. Daarbij laat je onbelangrijke dingen weg. Wat overblijft, is

3 10 JAAR: KLAAR OM TE WERKEN

Rachid (10), Jemen

10 jaar zijn betekent in Jemen: klaar om te werken. Deze kleine volwassenen moeten werken om geld te verdienen voor hun familie. Soms is er geen tijd om naar school te gaan. Dat geldt ook voor Rachid.

Rollende bommen en zware stenen ...

Meestal gaat Rachid (10) naar school, maar vandaag niet. Zijn oom heeft een paar extra handen nodig bij het bakken van stenen. Maar eerst moet Rachid een nieuwe gasfles gaan halen.

Daarom gaat hij vroeg op pad. Gelukkig is het niet ver. Maar het is wel moeilijk om dat zware ding thuis te krijgen. Rollen is het makkelijkste, maar dat maakt een enorm lawaai. Kedeng, patsboem, kedeng ...

Rachid weet dat de gasflessen zomaar kunnen ontploffen. Niemand die ze echt goed controleert. Maar ja, wat moet hij anders? Zijn moeder heeft gas nodig om te koken.

Om 6.30 uur 's morgens staat de fles netjes thuis bij zijn moeder. Rachid gaat meteen door naar zijn oom.

De fabriek ligt in de bergen en dat is nog zeker anderhalf uur lopen. Zonde van de tijd, denkt Rachid. Hij springt op de eerste de beste auto die voorbijrijdt en blijft hangen. Handig, zo'n lift!

Zijn oom wacht hem al op. Samen drinken ze eerst thee. Om 8.00 uur begint het werk. Het is erg warm, zeker pal in de zon waar ze moeten werken. Gelukkig heeft zijn oom voldoende water!

Dat geldt niet voor iedereen; water is zeer schaars in Jemen!

Om 16.00 uur is Rachid klaar.

'Je hebt genoeg stenen gesleept voor vandaag,' zegt zijn oom. 'Morgen weer?'

Rachid zou morgen veel liever naar school gaan, maar dat durft hij niet te zeggen ...

47

de samenvatting. Dat zijn alle belangrijke dingen op een rijtje.

Samenvatten helpt je ook bij het onthouden van dingen. Je vat lessen samen als je voor een toets moet leren. Soms ziet zo'n samenvatting eruit als een verslag, soms als een schema of een lijst.

Samenvatten begint met het onderstrepen of markeren van de belangrijke dingen in de tekst. Dat kunnen woorden zijn of zinnen. Je kunt ook aantekeningen maken tijdens het lezen. Dan schrijf je de belangrijkste dingen op.

Daarna maak je er een nieuw documentje van. Of je noteert in je agenda de hoofdzaken als het over afspraken of huiswerk gaat.

Instructie bij tekst 1

05

- 1 Stel tijdens deze instructie geen vragen. Doe hardop denkend de strategie voor:
Lees de tekst tot en met de tweede vraag hardop voor.
Mmm, ik zie boven ieder stuk tekst een vraag staan. Het zou dus een interview kunnen zijn. En Daniek beantwoordt de vragen. Ik heb gelezen dat Daniek moet trainen en een wedstrijd heeft. Ik denk dat ze op zaterdag moet trainen. Misschien kan ze dat beter in een agenda zetten, dan heeft ze overzicht.
- 2 Lees de tekst onder de tweede vraag hardop voor.
Ik zie dat Daniek zaterdag om 8 uur opstaat en de hond uitlaat. Ik onderstreep de tijd (8 uur) en wat Daniek doet (opstaan en hond uitlaten), zodat ik het daarna makkelijk in een agenda kan noteren.

Lesdoelen

- De kinderen kunnen aantekeningen maken van belangrijke dingen tijdens het lezen.
- De kinderen kunnen relevante informatie uit de tekst op de juiste wijze in een agenda noteren.

BLOK 4 • LES 3 • WIJ ZIJN ALLEMAAL 10

Doel van de les:

Je leert aantekeningen te maken van belangrijke dingen tijdens het lezen.
Je leert hoe je belangrijke informatie uit de tekst in een agenda moet noteren.

➔ **Lees tekst 1.**

- 1** Hoe ziet de agenda van Daniek op zaterdag eruit?
Vul de tijd of de activiteit in.

Tijd	Activiteit
08.00 uur	opstaan, hond uitlaten
10.00 uur	trainen
13.00 uur	markt (Breda)
20.00 uur	televisie/film kijken

- 2** Is de zin waar of niet waar?
Zet een kruisje in het juiste hokje.

	waar	niet waar
Daniek laat ieder weekend de hond Balou uit.	✗	
Daniek staat op zaterdag en zondag altijd even laat op.		✗
De training op zaterdag duurt twee uur.		✗
Op zondag heeft Daniek een thuiswedstrijd.	✗	

➔ **Lees de eerste alinea van tekst 2.**

- 3** Tijdens het lezen maak je aantekeningen.
Welke aantekening maak je van de eerste alinea?
Kruis het juiste antwoord aan.
- ☒ elke dag om 6 uur op
☐ voor koffie zorgt oma
☐ de koffie is duur

➔ **Lees de tweede alinea van tekst 2.**

- 4** Welke aantekeningen zou je hier maken om het belangrijkste te onthouden? Schrijf op.

Bijvoorbeeld: om 7 uur naar school; 3 km lopen; school is gratis

➔ **Lees de rest van tekst 2.**

- 5** Hoe ziet de agenda van Zuberi op dinsdag eruit?
Vul in.

Tijd	Activiteit
6.00 uur	opstaan
6.30 uur	
7.00 uur	naar school
7.30 uur	
8.00 uur	
8.30 uur	Huishoudkunde
9.00 uur	
9.30 uur	
10.00 uur	Natuurkunde, Technologie
10.30 uur	
11.00 uur	Frans
11.30 uur	
12.00 uur	eten op school

50

Samenwerkend leren

05

- 1** Laat de kinderen in tweetallen opdracht 1 en 2 maken.
Ze mogen zachtjes overleggen. Help zwakkere lezers met deze opdrachten aan de instructietafel.
- 2** Leg de groep na vijf minuten stil. Controleer of de kinderen begrijpen wat ze moeten doen. Zeg dat ze hierna, tijdens het zelfstandig werken, niet mogen overleggen.

Zelfstandig werken

20

- 1** Laat de kinderen de overige opdrachten van deze les maken. Wijs op de uitleg van moeilijke woorden in het grijze kader. Hier kan ook de uitleg van aangeboden begrippen staan (Hoe zit het).
- 2** Geef eventueel verlengde instructie aan zwakkere lezers. Werk samen met hen aan de instructietafel.
- 3** Loop tijdens het zelfstandig werken enkele keren langs alle kinderen. Bemoedig of complimenteer de kinderen en help degenen die dit nodig hebben.

➔ Lees de inleiding van tekst 3.

- 6 Welke aantekeningen zou je hier maken om het belangrijkste te onthouden? Schrijf op.

Bijvoorbeeld: Jemen: kinderen van 10 jaar al werken. Niet naar school.

➔ Lees de rest van tekst 3.

- 7 Wat moet Rachid vandaag doen? Vul in.

Rachid moet eerst een gasfles halen.

Daarna moet hij zijn oom helpen met stenen bakken.

- 8 Wat is de belangrijkste informatie die in de tekst over gasflessen wordt gegeven? Schrijf op.

Bijvoorbeeld: zwaar, kan ontploffen, niemand die ze controleert.

- 9 Je leest de tekst vanaf 'Om 6.30 uur 's morgens' en maakt aantekeningen hoe de dag van Rachid eruitziet.

Wat zou jij opschrijven? Kruis die antwoorden aan.

- ☐ Rachid moet anderhalf uur lopen.
☒ Om 6.30 uur vertrekt Rachid naar de fabriek.
☒ Rachid werkt van 8.00 uur tot 16.00 uur.
☐ Rachid drinkt samen met zijn oom thee.
☐ Er is voldoende water.

KIJK TERUG

- 10 Je gaat met je basketbalteam op kamp. In een brief krijg je alle informatie over het kamp.

Welke informatie in de brief vind jij het belangrijkste?

Kruis drie antwoorden aan.

- ☒ vertrek en aankomsttijd weer thuis
☐ welke pyjama je moet meenemen
☐ hoe laat je naar bed moet
☒ wat je mee moet nemen
☐ dat je prijzen kunt winnen tijdens de spelletjesavond
☒ het programma van die dagen

EXTRA **

- 11 Rachid durft niet te zeggen dat hij morgen liever naar school gaat.

Waarom zou Rachid dit niet durven, denk jij? Schrijf op.

Bijvoorbeeld: Hij wil zijn oom niet in de steek laten. Zijn familie heeft geld nodig. Hij denkt dat het normaal is om als 10-jarige te werken.

Woorden:

het examen: een toets waarbij je moet laten zien wat je weet of kunt

de huishoudkunde: bij dit vak leer je alles wat met het huishouden te maken heeft (bijvoorbeeld koken, wassen, kinderen verzorgen)

de technologie: bij dit vak leer je van alles over techniek (bijvoorbeeld alles wat te maken heeft met het bedenken en maken van machines, apparaten, wegen)

pal in: midden in

schaars: als er een tijdje maar heel weinig van iets is, is het schaars

Nabespreken

- 1 Pak de spiekbriefjes achter in het werkboek erbij. Bespreek: Spiekbriefjes zijn eigenlijk ook samenvattingen. Een samenvatting van de uitleg van een strategie.
- 2 Bespreek de kijk terug-opdracht (reflectie).
- 3 Herhaal met behulp van een tekst de volgende begrippen:
 - de hoofdzaak: dat wat het belangrijkste is.
 - de bijzaak: informatie die minder belangrijk is.
 - de hoofdgedachte: de zin die de belangrijkste informatie uit de tekst samenvat.
 - het kernwoord: het belangrijkste woord in een zin of een klein stukje tekst.

Toepassen

Het is van belang dat kinderen samenhang zien tussen de verschillende domeinen waarin ze onderwijs krijgen. Gebruik de kennis en de strategieën uit de les begrijpend en studierend lezen ook in andere lessen.

Twee voorbeelden:

- 1 Maak bij het opgeven van een toets samen met de kinderen een samenvatting van de informatie die ze moeten leren. Dat kan een verslag zijn, maar ook een schema of een lijst.
- 2 Maak bij het opgeven van een toets ook samen een planning in de agenda. Verdeel de stof over een aantal dagen.

Lesdoelen

- De kinderen kunnen aantekeningen maken van belangrijke dingen tijdens het lezen.
- De kinderen kunnen relevante informatie uit de tekst op de juiste wijze in een agenda noteren.

BLOK 4 • LES 4 • IN DE WEER MET INKT

KUNSTFABRIEK

NIEUWSBRIEF

1 Groningen, 25 januari

Onderwerp: ThemawEEK 'In de weer met inkt'

Beste jongens en meisjes,

Van 25 februari tot en met 1 maart is de jaarlijkse doeweek in atelier De Kunstfabriek. De hele week zijn er gratis workshops rond het thema: 'In de weer met inkt'. Vier illustratoren nemen je mee naar hun eigen fantasiewereld. In die wereld speelt inkt een grote rol!

Op maandag geeft Kees de Boer een workshop striptekenen. Je leert hoe je emoties in het gezicht van stripfiguren kunt tekenen. Bovendien oefen je samen met hem het schrijven van korte en grappige teksten. Deze workshop begint om 13.30 uur en duurt tot ongeveer 17.00 uur.

Klaas Verplancke geeft zijn workshop op dinsdag 26 februari. Vanaf 13.00 uur vertelt hij hoe je karikaturen kunt tekenen van mensen en dieren. En natuurlijk ga je ook zelf aan de slag! Om half 6 eindigt deze workshop.

Een dag later, op woensdag, maak je collages met Georgien Overwater. Ze laat je zien hoe je met stukjes papier uit kranten en tijdschriften prachtige schilderijen kunt maken. Deze workshop begint al om 12.00 uur en zal rond 15.30 uur eindigen.

Ten slotte is op donderdag de beurt aan Martijn van der Linden. Hij leert je grappige dieren te tekenen en legt je bovendien uit hoe je kleuren in tekeningen kunt gebruiken. Deze workshop begint ook al om 12.00 uur en zal tot ongeveer 15.00 uur duren.

De laatste dag, vrijdag 1 maart, is er vanaf 11.00 uur een grote tentoonstelling van alle werken.

Natuurlijk mag dan iedereen komen kijken!

Kijk op www.indeweemetinkt.nl voor meer informatie over het hele programma.

Schrijf je snel in, want vol = vol!

Groetjes,

Mirthe Hanssen
Voorlichter Kunstfabriek

PS:

Kijk op de achterkant van deze brief.
Daar vind je alvast enkele leuke ideeetjes om te tekenen met inkt.

48

Vóór de les

1

Laat zwakkere lezers de teksten van deze les vast beluisteren met behulp van de audio-versie. Laat ze meelesen met de voorgelezen teksten in het leesboek.

Start van de les

05

- 1 Herhaal: Hoe zag het spiekbrieftje 'Samenvatten' er ook al weer uit? Welke begrippen herhaalden we aan het eind van de vorige les? Het spiekbrieftje is eigenlijk een samenvatting van de strategie van de les. Door de tekst samen te vatten onthoud je de inhoud beter.
- 2 Bespreek of 'Samenvatten' van pas kwam tijdens andere lessen in de afgelopen week, en hoe. Waarbij heb je het gebruikt?

KINSTEABRIEK

2 SPELEN MET INKT

1 VLEKKEN MAKEN MET INKT

Je hebt een vel papier, een penseel en zwarte inkt nodig. Maar bedek eerst je tafel met kranten. Want je weet: inkt geeft nare vlekken. Maak het vel papier goed nat onder de kraan en leg het op de kranten. Spat er met je penseel twee of drie druppels inkt op. De inkt loopt uit en je krijgt de meest aparte vormen. Het tekenvel droogt snel. Al het vocht trekt in de kranten. Bekijk je inktvlekken eens goed. Liefst van alle kanten! Wat zie je er in? Wat kun je ervan maken? Gebruik je fantasie en maak er een leuke tekening van.

2 BLAZEN MAAR!

Bedek je tafel met kranten en leg er een tekenvel op. Zet een potje gekleurde of zwarte inkt klaar en leg een penseel en een rietje op tafel. Het blazen kan bijna beginnen! Doop de penseel in de inkt en laat een druppel op het vel papier vallen. Leg de penseel op tafel en pak het rietje. Houd dit boven de inktdruppel en blaas de druppel zachtjes in allerlei richtingen. Voor je het weet, heb je de meest bijzondere en prachtige patronen.

PS:

Leuk? Doe het nog een keer, maar nu met een andere kleur inkt!

TIP BIJ 1 EN 2:

Trek oude kleren aan!
Inkt kan lelijk vlekken!

3 SCHRIJVEN MET ONZICHTBARE INKT

Handig voor wie een geheim bericht wil versturen! Je hebt een klein glas, een citroen, een vel papier en een tandenstoker nodig. Pers de citroen uit. Giet het sap in het glas en zet de tandenstoker erin. (Scherpe kant naar beneden!) Wacht een paar minuutjes. Schrijf je geheime boodschap met de tandenstoker op papier. Doop regelmatig even in het citroensap! Laat je tekst drogen. Je ziet nu helemaal niets meer van je boodschap. Stop de brief in een envelop en verstuur hem. De ontvanger strijkt met een warme strijkbout over het papier. En: de boodschap verschijnt.

PS:

Krijg jij zo'n brief? Vraag dan hulp aan je ouders als je de strijkbout gebruikt!

Lesdoelen

- De kinderen kunnen aantekeningen maken van belangrijke dingen tijdens het lezen.
- De kinderen kunnen relevante informatie uit de tekst op de juiste wijze in een agenda noteren.

BLOK 4 • LES 4 • IN DE WEER MET INKT

Doel van de les:

Je leert aantekeningen te maken van belangrijke dingen tijdens het lezen. Je leert hoe je belangrijke informatie uit de tekst in een agenda moet noteren.

➔ **Lees eerst opdracht 1. Lees daarna tekst 1.**

- 1** Je maakt aantekeningen tijdens het lezen. Daarin geef je antwoord op de volgende vragen.

- A Waarover gaat de brief?
- B Wat is er precies te doen?
- C Waar is iets te doen?
- D Wanneer is er iets te doen?
- E Wat zijn de kosten?

Schrijf hieronder je aantekeningen. *Bijvoorbeeld:*

A *ThemawEEK 'In de weer met inkt'.*

B *Er zijn workshops.*

C *In atelier De Kunstfabriek.*

D *Van 25 februari t/m 1 maart.*

E *Het is gratis.*

- 2** Je wilt je ouders kort over deze themawEEK vertellen. **Vat de brief kort samen. Gebruik niet meer dan 30 woorden. Schrijf op.**

Bijvoorbeeld: Eind februari is er een themawEEK in De Kunstfabriek. Er zijn elke dag workshops. Ik wil er graag heen. Het is gratis.

➔ **Lees de alinea 'Op maandag ... 17.00 uur.' precies.**

- 3** Van welke belangrijke informatie maak je in deze alinea een aantekening?

Kruis die antwoorden aan.

- ☒ maandag ☐ emoties in het gezicht
- ☐ Kees de Boer ☒ vanaf 13.30 uur
- ☒ workshop striptekenen ☒ tot 17.00 uur

- 4** Is de zin waar of niet waar?
Zet een kruisje in het juiste hokje.

	waar	niet waar
In de themawEEK duren alle workshops even lang.		X
Martijn van der Linden geeft de laatste workshop in de themawEEK.	X	
De workshops van Georgien Overwater en Martijn van der Linden beginnen beide om 12.00 uur.	X	
Tijdens de workshops krijg je informatie, zodat je thuis aan de slag kunt gaan.		X
Na afloop van elke workshop worden alle werken tentoongesteld.		X

52

Zelfstandig werken

30

- 1** Laat de kinderen de opdrachten van deze les maken. Wijs op de uitleg van moeilijke woorden in het grijze kader. Hier kan ook de uitleg van aangeboden begrippen staan (*Hoe zit het*).
- 2** Geef eventueel verlengde instructie aan zwakkere lezers. Werk samen met hen aan de instructietafel.
- 3** Loop tijdens het zelfstandig werken enkele keren langs alle kinderen. Bemoedig of complimenteer de kinderen en help degenen die dit nodig hebben.

- 5 Onder aan de brief staat: 'Schrijf je snel in, want vol = voll!'

Wat betekent 'vol = vol'? Schrijf op.

Bijvoorbeeld: Als het maximale aantal kinderen zich heeft ingeschreven, ben je te laat en kun je niet meer meedoen.

- 6 Welke workshop wordt op welke dag gegeven? Vul het schema in.

	dinsdag	donderdag
soort workshop	karikaturen tekenen	grappige dieren tekenen
naam illustrator	Klaas Verplancke	Martijn van der Linden
begint om	13.00 uur	12.00 uur
eindigt om	half 6	15.00 uur

- 7 De achterkant van de brief heb je nog niet gezien. Toch weet je dat deze mooi aansluit op de tekst aan de voorkant

Uit welke fragment in de brief kun je dit opmaken? Schrijf op.

Bijvoorbeeld: De twee zinnen onder PS: Kijk op de achterkant van deze brief. Daar vind je alvast enkele leuke ideeetjes om te tekenen met inkt.

➔ **Lees tekst 2.**

- 8 Lees de twee instructies 'Vlekken maken met inkt'.

A

Nodig: vel papier, penseel, zwarte inkt

- 1 Bedek je tafel met kranten.
- 2 Maak het papier nat.
- 3 Spat met je penseel twee druppels inkt op het papier
- 4 Bekijk je inktvlekken en maak een mooie tekening.

B

Nodig: vel papier, penseel, zwarte inkt

- 1 Je moet eerst je tafel met kranten bedekken, want van inkt krijg je nare vlekken.
- 2 Dan maak je het papier nat.
- 3 Als je dan inkt op je papier spat, krijg je de aparte vormen.
- 4 Bekijk je inktvlek daarna eens goed. Wat zie je er in?
- 5 Maak er ten slotte een leuke tekening van.

Wat vind je de beste instructie? Schrijf ook op waarom.

Bijvoorbeeld: Instructie A want, daarin staat alleen de belangrijkste informatie.

Woorden:

de workshop: een (lange) les, waarbij je kennis opdoet en zelf bezig bent om iets te maken. Meestal wordt een workshop aan een groep gegeven.

de illustrator: als illustrator maak je tekeningen bij teksten in boeken, tijdschriften of folders

PS: de afkorting van post scriptum (naschrift). Je zet PS onder aan een brief. Daarachter schrijf je iets wat je eerst was vergeten.

de tandenstoker: een klein, puntig stokje om etensresten tussen je tanden uit te halen

Lesdoelen

- De kinderen kunnen aantekeningen maken van belangrijke dingen tijdens het lezen.
- De kinderen kunnen relevante informatie uit de tekst op de juiste wijze in een agenda noteren.

BLOK 4 • LES 4 • IN DE WEER MET INKT

- 9 Je wilt een korte instructie schrijven over 'Blazen maar!'.
In welke volgorde pak je dat aan?
Schrijf voor elke zin het nummer dat bij die stap hoort.

4 Mijn stappen uitvoeren om te zien of het klopt.

1 De tekst eerst goed lezen.

3 De instructie opschrijven.

2 De belangrijkste woorden of stukjes zin onderstrepen.

- 10 Schrijf een instructie over 'Schrijven met onzichtbare inkt.' Gebruik zo weinig mogelijk woorden.

Nodig:

Klein glas, citroen, vel papier,
tandenstoker

Doen:

Bijvoorbeeld:

1 Pers de citroen uit.

2 Giet het sap in het glas en zet
de tandenstoker erin.

3 Schrijf met de tandenstoker een
geheime boodschap.

4 Laat je tekst drogen.

5 Verstuur je brief.

- 11 Doe-opdracht

Bij de brief van De Kunstfabriek zit ook een klein affiche met belangrijke informatie uit de brief.

Maak op de volgende bladzijde het affiche. Gebruik ook de aantekeningen die je eerder hebt gemaakt. Je maakt het affiche natuurlijk zo leuk mogelijk! Dan trekt het vast de aandacht!

KIJK TERUG

- 12 Je kunt op verschillende manieren samenvatten.
Welke manier vind jij het fijnst? Leg uit waarom je dat vindt. Kies uit:

- woorden markeren
- belangrijke woorden en stukjes onderstrepen
- een schema maken van de belangrijkste dingen
- aantekeningen maken tijdens het lezen

Bijvoorbeeld: woorden markeren of
onderstrepen. Dat is het minste
schrijfwerk.

EXTRA ★★

- 13 Weet je zelf een leuke opdracht met inkt?
Schrijf een instructie voor de kinderen in je groep.

Bijvoorbeeld:

Nodig:

vel papier, inkt, wasco

Doen:

1 Maak een tekening van wasco.

2 Schilder over de wasco heen met
inkt, bedek het hele papier.

3 Laat de tekening drogen.

Nabespreken

- 1** Sta er met de kinderen bij stil hoe ze 'Samenvatten' de afgelopen dag hebben gebruikt. Ga daarbij uit van hun eigen ervaringen met deze strategie. Is samenvatten ook iets wat je in je vrije tijd soms doet? (Denk aan het verslag van een voetbalwedstrijd, of als je thuis navertelt wat er onderweg of op school gebeurd is.) Wanneer geef je een samenvatting en wanneer vertel je het juist uitgebreid?
- 2** Bespreek de kijk terug-opdracht (reflectie).
- 3** Bespreek bij opdracht 13 of de instructie de belangrijkste informatie bevat. Bespreek wanneer een instructie onduidelijk wordt. (Als hij te veel informatie bevat.)

Let op: de volgende les is de toetsles.

Toepassen

Het is van belang dat kinderen samenhang zien tussen de verschillende domeinen waarin ze onderwijs krijgen. Gebruik de kennis en de strategieën uit de les begrijpend en studerend lezen ook in andere lessen.

Twee voorbeelden:

- 1** Laat enkele kinderen een gelezen boek in een paar regels samenvatten.
- 2** Bij het opgeven van een toets: geef de kinderen de opdracht een spiekbriefje te maken dat ze bij de toets zouden kunnen gebruiken!